

Nr 61

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående anslag till S:t Lukasstiftelsen.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mogård m. fl.* (I: 232) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors m. fl.*, (II: 331), har hemställts, att riksdagen måtte besluta om ett anslag till S:t Lukasstiftelsen å 30 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Till stöd för sitt yrkande har motionärerna anfört följande.

Vid 1955 års riksdag avgavs två likalydande motioner, den ena i första kammaren av herr Bertil Mogård m. fl. (I: 70) och den andra i andra kammaren av herr Einar Rimmerfors m. fl. (II: 87) med hemställan om ett årligt anslag till S:t Lukasstiftelsen å 25 000 kronor att utgå fr. o. m. 1955.

Efter remiss till socialstyrelsen och Svenska kyrkans diakonistyrelse, som båda i för stiftelsen mycket erkännssamma yttranden tillstyrkte motionerna, avgav statsutskottet den 10 maj 1955 utlåtande (nr 123/1955). Däri förklarade utskottet sig i avsaknad av närmare utredning i vissa hänseenden (bl. a. huruvida stiftelsens verksamhet vore så riksomfattande, att statsbidrag vore motiverat, och beträffande kontrollen över eventuellt lämnade statsbidrag) ej berett att tillstyrka medelsanvisning enligt motionärernas förslag. Det syntes emellertid utskottet angeläget, att Kungl. Maj:t, för den händelse stiftelsen själv skulle inkomma med en framställning av motsvarande innebörd som motionernas, gjorde frågan till föremål för en förut-sättningslös utredning. Utskottet hemställde att riksdagen i anledning av motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda anfört.

Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets utlåtande samt ingav i överensstämmelse härmed en skrivelse till Konungen (20 maj 1955 nr 286). I underdånig skrivelse den 13 september 1955, med utförlig redogörelse för sin verksamhet och för behovet av ekonomiskt stöd, hemställde S:t Lukasstiftelsen hos Kungl. Maj:t om ett årligt anslag å 25 000 kronor. Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning beträffande frågan om statsbidrag till S:t Lukasstiftelsen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag. Den 10 februari 1956 lämnade medicinalstyrelsen en utförlig skriftlig redogörelse i ärendet med tillstyrkan till framställningen. Under tiden hade pensionsstyrelsen, nämligen i remissyttrande den 22 oktober 1955, tillstyrkt ett statsbidrag till stiftelsen å 25 000 kronor.

Trots den utredning som sålunda förebragts ansåg sig Kungl. Maj:t ej kunna i 1957 års statsverksproposition föreslå något anslag till S:t Lukasstiftelsen.

Med hänvisning till den verkställda utredningen och vad därigenom framkommit, bl. a. det att ansvariga myndigheter vid noggrann prövning funnit stiftelsens verksamhet så betydelsefull, att den rätteligen borde åtnjuta samhällets stöd, hemställde i likalydande motioner vid 1957 års riksdag, nämligen herr Ollén m. fl. (I: 292) och herr Rimmerfors m. fl. (II: 310), att riksdagen måtte besluta om ett anslag till S:t Lukasstiftelsen å 25 000 kronor att utgå under 1957. Statsutskottet yttrade i utlåtande nr 11 år 1957 (under 30:o), med hänvisning till att stiftelsen hos Kungl. Maj:t ansökt om bidrag, vilken framställan såväl pensionsstyrelsen som medicinalstyrelsen tillstyrkt, följande.

Då ärendet sålunda är under Kungl. Maj:ts prövning förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t, i den mån en utredning, verkställd efter de av riksdagen uppdragna riktlinjerna, därtill föranleder, för riksdagen framlägger härav betingade förslag. I avvaktan härpå finner sig utskottet icke böra tillstyrka yrkandena i förevarande motioner.

Riksdagen beslöt på grund härav, att motionerna icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den 13 maj 1960 avgav Kungl. Maj:t proposition nr 159 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. I samband härmed beslöt Kungl. Maj:t att lägga förevarande framställan om bidrag till S:t Lukasstiftelsen ad acta.

Propositionen upptager förslag till riktlinjer för utbyggande av den högspecialiserade kroppssjukvården i riket. Den har alltså ingenting med mentalvården att göra och sålunda ej heller med den verksamhet som S:t Lukasstiftelsen bedriver. Det är därför ägnat att förvåna, att Kungl. Maj:t genom framläggande av propositionen ansett sig ha löst frågan om anslag till S:t Lukasstiftelsen, särskilt i beaktande av statsutskottets ovan återgivna skrivning i dess utlåtande 1957 nr 11, att utskottet förutsätter, »att Kungl. Maj:t, i den mån en utredning, verkställd efter de av riksdagen uppdragna riktlinjerna, därtill föranleder, för riksdagen framlägger härav betingade förslag».

S:t Lukasstiftelsen har under de år som gått efter riksdagsbehandlingen av anslagsfrågan bedrivit sin verksamhet efter i huvudsak samma linjer som tidigare med en gradvis utvidgning av de olika verksamhetsgrenarna. Denna expansion kan utläsas av följande siffror.

Medlemsantalet överskrider f. n. 2 000.

Antalet lokalavdelningar i landet har utökats till 11, nämligen Stockholm, Borås, Göteborg, Halmstad, Jönköping, Linköping, Malmö, Norrköping, Skara—Falköping—Skövde, Uppsala och Västerås. Dessutom planeras f. n. lokalavdelning i Lund, i Umeå och i Örebro.

Av Institut för själavård och psykisk rådgivning fanns år 1955 endast ett, nämligen det i Stockholm. För närvarande finns icke mindre än fem, nämligen, förutom det i Stockholm, som utgör ett centralt själavårds- och utbildningsinstitut, ett för Skara—Falköping—Skövde (tillkommet 1956), Linköping (tillkommet 1957), Norrköping (tillkommet 1959) och Göteborg (tillkommet 1960). I stor utsträckning omfattar verksamheten vid institutet familjerådgivning.

Antal besök vid institutet i Stockholm under 1960 har uppgått till ca 4 000, därav något över hälften av personer bosatta i Stockholm, återstoden

av personer bosatta i övriga delar av landet. Besök från grannländer har jämväl förekommit.

Till utbildningsinstitutets kursverksamhet anmälda deltagare utgör f. n. ca 80.

Stiftelsens personal i Stockholm utgöres f. n. av

Direktor

Sekreterare tillika kassörska

Föreståndare för institutet

3 deltidanställda assistenter

7 timarbetande assistenter

Fr. o. m. 1961 är därjämte beslutat en tjänst som heltidsassistent. Förverkligandet beror i avgörande del på de ekonomiska förutsättningarna.

Beträffande stiftelsens målsättning, ekumeniska karaktär, arten av dess verksamhet, stiftelsens arbetsmetoder, medlemmarnas och särskilt de verksammas insatser i arbete och i ekonomiskt hänseende gäller i allt väsentligt vad utredningen såväl i riksdagen som hos Kungl. Maj:t ådagalagt. Det bör understrykas att i samband med stiftelsens utveckling under de senare åren, såväl med bildande av nya lokalavdelningar och nya institut som beträffande deras verksamhet, icke minst den som bedrivs vid institutet i Stockholm, draget av riksomfattande beskaffenhet i stiftelsens verksamhet blivit än mer påtagligt. Att bildande av lokalavdelningar och institut i olika delar av landet och att den nödvändiga insatsen med samband, stöd och kontroll av dem ställer anspråk på stiftelsens centrala ledning och ekonomi ligger i öppen dag.

Vad angår stiftelsens ekonomi, har den förändringen inträffat att Stockholms stad numera utökat sitt årliga anslag till 20 000 kronor och att Stockholms läns landsting för vart och ett av åren 1959 och 1960 lämnat ett anslag å 5 000 kronor. Anslag har jämväl lämnats av Stockholms stadsmission, nämligen för vart och ett av åren 1957—1959 10 000 kronor och för 1960 5 000 kronor. Testamentsgåvor och andra gåvor från enskilda ävensom anslag från enskilda fonder har därjämte bidragit till att stödja stiftelsens ekonomi. En måttlig höjning av besöksavgifterna vid institutet i Stockholm från 10 kronor till 12 kronor per besök har under de senaste åren ägt rum. Eftersom avgifter ej avkrävts av obemedlade utgör de faktiska avgifterna per besök i genomsnitt ca kronor 9:50.

Emedan de fasta inkomsterna för stiftelsen, årsavgifter, besöksavgifter och anslagen från Stockholms stad och Stockholms läns landsting, tillsammans blott täcker något över hälften av stiftelsens utgifter, och då anslag från enskilda fonder, som av stiftelsen under de gångna åren hårt anlitas, därför icke kan påräknas komma i fråga i samma utsträckning som hittills, vilar stiftelsens ekonomi fortfarande på bräcklig grund. För innevarande år upptager stiftelsens budget ett sammanlagt underskott å drygt 47 000 kronor. Om hänsyn tages till den planerade tjänsten som heltidsassistent, blir underskottet 57 000 kronor.

Utskottet. Såsom motionärerna anfört har utskottet senast i anledning av motioner vid 1957 års riksdag haft att behandla frågan om anslag till S:t Lukasstiftelsen. I avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till en

av stiftelsen gjord framställning om bidrag till sin verksamhet föranledde motionerna emellertid inte någon riksdagens åtgärd. Ifrågavarande framställning har sedermera av Kungl. Maj:t lagts till handlingarna i samband med framläggandet av propositionen nr 135 år 1960 angående riktlinjer för en framtida statsunderstödd familjerådgivningsverksamhet.

Verksamheten vid de av S:t Lukasstiftelsen drivna instituten omfattar, enligt vad som framhålles i motionerna, i stor utsträckning familjerådgivning. Det synes utskottet därför naturligt, att frågan om statligt stöd till stiftelsen i första hand bedömes med avseende på denna gren av stiftelsens verksamhet. Riksdagen har numera anvisat ett förslagsanslag av 100 000 kronor för nästa budgetår till bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning. Frågan om bidrag till stiftelsen torde därför lämpligen böra prövas av Kungl. Maj:t inom ramen för sålunda anvisade medel, därest stiftelsen gör framställning härom. Med hänsyn härtill och då en utvidgning av den särskilda statliga bidragsgivningen till nya ändamål bör ske med största varsamhet, är utskottet inte berett att tillstyrka motionsyrkandena.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 232 och II: 331 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 april 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit
från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Axel Johannes Andersson, Thun, Holmqvist, Bengtson, Mårtensson, Bertil Petersson, Birke, Thorsten Larsson och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Malmborg, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Elmén, herrar Cassel, Andersson i Knäred, Fagerlund, fru Holmberg och herr Nelander.

Reservation

av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Thorsten Larsson, Källqvist, Staxäng, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Andersson* i Knäred och *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 232 och II: 331 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»S:t Lukasstiftelsen driver en psykisk rådgivningsverksamhet av stor omfattning, vilken är ett utomordentligt värdefullt komplement till samhällets psykiska vård. Många gånger remitteras fall från sjukhusen och privatpraktiserande läkare till S:t Lukasstiftelsen. Detta visar att verksamheten är allmänt erkänd, vilket också framgår av i tidigare sammanhang avgivna remissyttranden av såväl medicinal-, social- och pensionsstyrelserna som svenska kyrkans diakonistyrelse. Personlig rådgivning innesluter ofta familjerådgivning, men S:t Lukasstiftelsen kan ej tillgodogöra sig statsbidrag för familjerådgivning, enär enligt statsbidragsbestämmelserna rådgivningen skall vara kostnadsfri och stiftelsen av ekonomiska skäl f. n. måste avgiftsbelägga sin rådgivning. Ren familjerådgivning utgör också en mindre del av verksamheten.

S:t Lukasstiftelsen är vidare utbildningsinstitut för olika slag av yrkesarbetare i människovårdande tjänst, främst präster, läkare och socialarbetare.

Med hänvisning till vad sålunda anförts anser utskottet i likhet med motionärerna, att stiftelsen bör komma i åtnjutande av ett statligt bidrag till sin verksamhet. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 232 och II: 331 till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 30 000 kronor.»